

Dedikodu yapmak kul hakkıdır.

2.2. Gıybet ve Koğuculuk

Gıybet; bir kimsenin aleyhinde incitici, küçültücü ve alay ifade eden sözler sarf etmektir.[67] Gıybet, insanların birbirini çekiştirmesi, kötü sözlerle anmasıdır.

İslam, gıybet etmeyi yasaklamıştır. Kur'an-ı Kerim: **"Ey iman edenler! Zannın birçoğundan sakının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin kusurlarını ve mahremiyetlerini araştırmayın. Birbirinizin gıybetini yapmayın. Herhangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz! Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah tövbeyi çok kabul edendir, çok merhamet edendir."**[68] ayeti ile bu çirkin fiili, kişinin ölü kardeşinin etini yemesine benzetmiştir.

Bir kimsenin arkasından onun şahsı, ailesi ve diğer yakınlarıyla ilgili maddi ve manevi kusurlarından söz edilmesi gıybettir.Gıybet sözle olduğu gibi yazı, ima, işaret ve taklit gibi davranışlarla da olabilir. Kur'an-ı Kerim'de böyle davranan kişilere verilecek cezaların büyük olduğunu ifade etmek için **"... vay hâline!"**[69] denilmiştir. Bu tür söz ve hareketlerin gerçeği ifade etmesi onun gıybet olma niteliğini değiştirmez. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v) bu konuya dair hadisinde bir kişiyi kendisinde bulunan kusurlarla anmanın gıybet olduğunu, kendisinde bulunmayan bir kusuru ona isnat ederek aleyhinde konuşmanın ise iftira olduğunu bildirmiştir: "Gıybet; Müslüman kardeşini hoşlanmadığı şeylerle arkasından çekiştirmendir.", *"Eğer söylediğin onda varsa gıybetini yapmış oldun. Eğer söylediğin onda yoksa bir de bühtanda (iftirada) bulundun demektir."*[70]

Gıybet, toplumda küskünlük, dargınlık hatta düşmanlıklara yol açan bir davranıştır. Belli bir kişi veya zümrenin şeref ve haysiyetini rencide etmeden genel olarak insanların kötülüğünden söz etmek gıybet olarak kabul edilmez.

Gıybet yapmak haram olduğu gibi gıybeti dinlemek de haramdır. İslam'a göre, imkan ölçüsünde sözlü veya fiili olarak gıybet edene engel olunmalı, bu mümkün olmazsa gıybet yapılan topluluk terkedilmelidir. Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de : "**Ayetlerimiz hakkında dedikoduya dalanları gördüğün vakit başka bir söze dalıncaya**

YORUMLAYALIM

"Kişiye günah olarak her duyduğunu söylemesi yeter."

(Ebu Davud, Edeb, 80.)

Yukarıdaki hadisi gıybetin zararı açısından yorumlayınız.

TARTIŞALIM

Gıybetin sebepleri nelerdir? Gıybetten kurtulmak için neler yapılmalıdır? Sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.

67. *Mustafa Çağrıcı, "Gıybet" md., TDVİA, C 14 , s.63.*
68. *Hucûrat suresi, 12. ayet.*
69. *bk. Hümeze suresi, 1-2. ayetler.*
70. *Müslim, Bir, 70; Tirmizî, Bir, 23.*

kadar onlardan yüz çevir, uzaklaş. Şayet şeytan sana unutturursa hatırladıktan sonra (kalk), o zalimler grubu ile beraber oturma."[71] buyurulmuştur.

Gıybet eden kişinin bu günahından dolayı tövbe etmesinin farz olduğu kabul edilmekle birlikte Peygamber Efendimizin (s.av) şu hadis-i şerifine göre helalleşmek de gereklidir: *"Kimin üzerinde din kardeşinin ırzı, namusu veya malıyla ilgili bir zulüm varsa, altın ve gümüşün bulunmayacağı kıyamet günü gelmeden evvel, o kimseyle helalleşsin. Yoksa kendisinin sâlih amelleri varsa, yaptığı zulüm miktarınca sevaplarından alınır, (hak sâhibine verilir). Şayet iyilikleri yoksa zulüm yaptığı kardeşinin günahlarından alınarak onun üzerine yükletilir."*[72]

Koğuculuk, bir kimseye, onun hakkında söylenen bir sözü ya da ona karşı yapılmış olan bir işi ulaştırmak, laf taşımaktır. İnsanlar arasında düşmanlık ve bozgunculuk amacıyla söz taşımak ve dedikodu yapmaktır. İslam ahlakında "**nemime**" olarak bilinen koğuculuk, halk arasında "gammazlık" olarak ifade edilir. İnsanları küçük düşürmek ve incitmek için yapılan olumsuz bir davranıştır.[73]

Güzel ahlakı tamamlamak üzere gönderilmiş olan Peygamber Efendimiz (s.a.v); koğuculuğun ne kadar çirkin bir davranış olduğunu ifade etmek için: *"Koğucular cennete girmeyecektir."*[74] buyurmuştur. Bir başka hadisinde de koğuculuğun kabir azabına sebep olacağını bildirmiştir.[75] Ancak birbirlerine dargın, küs olan insanların arasını düzeltmek için kişilere diğeri hakkında olumlu sözler söylenebilir.

Koğuculuk yapan kişinin sözüne itibar etmemek, yaptığının yanlışlığını kendisine açıklayıp bundan menetmek gerekir. Ayrıca aleyhinde konuşulan kişi hakkında suizanda bulunmaktan ve söylenenleri başkalarına anlatmaktan sakınmak her mü'minin vazifesidir.

PAYLAŞALIM

Gıybet ve koğuculuğun insan ilişkilerini nasıl etkilediğini araştırın ve sınıfta arkadaşlarımızla paylaşınız.

YAZALIM

Gıybet ve koğuculuğun bireye ve topluma verdiği zararları yazınız.

....
....
....
....
....
....
....
....

71. *En'âm suresi, 68. ayet.*
72. *Buhârî, Mezâlim 10, Rikâk, 48.*
73. *Mustafa Çağrıcı, "Nemîme" md. TDVİA, C 32, s. 553.*
74. *Tirmizi, Birr ve Sıla, 78.*
75. *bk. Buhârî, Vudû, 55, 56, Edeb, 49.*
76. *Mustafa Çağrıcı, "İftira" md. TDVİA, C 21, s.522.*

